

Hinderlijke of schadelijke insecten in en om gebouwen in 1977

door

B. T. BOSMAN

Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, Afdeling Bestrijding van Ongedierte

ABSTRACT. — Complaints concerning some annoying insect species in the Netherlands in 1977 are reported. Especially tropical ant species such as *Monomorium pharaonis* (Linnaeus), *Iridomyrmex humilis* Mayr and other species belonging to the subfamilies of the Dolichoderinae, Formicinae and Myrmicinae in buildings cause severe nuisance to people.

In de loop van 1977 bereikten ons wederom vele honderden klachten over het optreden van ongedierte. Een aantal klachten wordt veroorzaakt door mijte- of insectesoorten, die weinig frequent optreden of nog niet eerder in Nederland zijn gesignaleerd.

LEPIDOPTERA

Van de hommelmot *Aphomia sociella* (Linnaeus) kwamen een viertal meldingen binnen. Zo werden grote aantallen volwassen rupsen en poppen aangetroffen in de gordijnen in een huiskamer; de huisvrouw werd op deze diertjes geattendeerd door de voor haar hinderlijke uitwerpselen op de vloerbedekking. De larven van de wasmot ontwikkelen zich in de nesten van hommels en wespen, waar ze leven van de raten en de daarin aanwezige larven. Deze rupsen maken zeer hechte spinsels, waarin de overwintering plaats vindt. Na verpopping in het voorjaar komen de vlinders in juni-juli te voorschijn.

In 1966 werd door de verpleger-schrijver van een Nederlands motorschip een monster vlinders overhandigd aan het hoofd van de geneeskundige dienst van de betreffende scheepvaartmaatschappij. Het monster insecten ging vergezeld van het nu volgende verslag: „Tijdens ons verblijf te Chalna van 1-8 juli 1966 was er een ware plaag van een soort kleine nachtvlinder. Op 7 juli kwam een viertal bemanningsleden bij mij met een huiduitslag op willekeurige plaatsen van het lichaam, bestaande uit enkele uit elkaar liggende rode puntjes tot grote plekken toe. Heftige jeuk ontstond bij aanraking. Na het verlaten van Chalna verdwenen tevens de klachten. Gaarne verneem ik of het inderdaad mogelijk is, dat deze uitslag door het stof dat zich op de vleugels bevindt, kan ontstaan”.

Eén exemplaar van genoemde vlindersoort kwam dit jaar in ons bezit. Na determinatie door Dr. A. Diakonoff bleek het de Witte rijstboorder *Tryporyza innotata* (Walker) te zijn, waarvan bekend is, dat vermoedelijk de haren van de kwast aan het achtereinde van het abdomen bij de vrouwelijke vlinders de huidirritatie veroorzaken. Een aantal gevallen betreffende deze jeuk is uit Indonesië bekend.

DIPTERA

De schapeluisvlieg *Melophagus ovinus* (Linnaeus), behorende tot de familie der Hippoboscidae, komt in ons land nog vrij algemeen voor. Men treft ze echter ook aan in ruwe wol en in schapevachten. De vrouwelijke luisvlieg leeft parasitair op schapen en zet periodiek verpoppingsrijpe maden af. De volwassen larven maken dan een tonnetje, dat aan de wol wordt vastgekleefd. De tonnetjes en uitwerpselen van vliegen kunnen de wol verontreinigen; in afgeschoren wol verdrogen de tonnetjes, zodat de mens geen directe overlast van deze vliegesoort ondervindt.

De larven van de vleesvliegesoort *Lucilia sericata* (Meigen) werden aangetroffen in het oor van een man, die aldaar een operatie had ondergaan. Deze vliegesoort komt zeer algemeen voor in ons land; de vliegen zetten eitjes bij voorkeur af in rottend vlees van kadavers, e.d. Soms in open wonden van b.v. schapen.

HYMENOPTERA

In de laatste jaren is er een duidelijke toename in het aantal miersoorten, die binnenshuis een plaag kunnen vormen. Naast de alom bekende Faraomier *Monomorium pharaonis* (Linnaeus) werd vorig jaar een verwante soort aangetroffen, nl. *Monomorium floricola* (Jerdon) (Myrmicinae), waarvan een nest in ons land arriveerde in de potgrond van een plant afkomstig uit Jamaica. Deze mieren kunnen zich in centraal verwarmde woningen handhaven.

Hetzelfde geldt voor de soort *Tapinoma melanocephalum* (Fabricius) (Dolichoderinae). Deze mier werd aangetroffen in een achttal appartementen van een flatgebouw en tevens in een school in de directe omgeving van een potplant. Nader speurwerk bracht ons in een plantenkas, waar o.a. orchideeën werden gekweekt en waar talloze mieren rondwandelden. Genoemde soort komt algemeen voor in de tropen en is door handels- en toeristenverkeer in vele landen van de gematigde zône ingevoerd.

Paratrechina longicornis (Latreille) (Formicinae) werd eveneens in een objekt aangetroffen, zelfs daar, waar recentelijk tot bestrijding van de aanwezige Faraomieren was overgegaan. Deze soort werd kennelijk niet door de leverlokazen aangetrokken en overleefde de bestrijdingsaktie. *P. longicornis*, in de Ver. Staten "crazy ant" genaamd, komt waarschijnlijk van origine uit India en is, zoals zovele soorten, nu over de gehele wereld verspreid. In Nederland was de soort in de dertiger jaren al aangetroffen in tropische kassen.

Een tweetal vertegenwoordigers uit de onderfamilie der Myrmicinae zijn de soorten *Pheidole megacephala* (Fabricius) en *Tetramorium guineense* (Fabricius). Beide soorten werden in verschillende objekten aangetroffen.

Als belangrijkste „nieuwe" soort dient de Argentijnse mier *Iridomyrmex humilis* (Mayr) (Dolichoderinae) vermeld te worden. Het ziet er naar uit dat deze soort zich definitief in ons land heeft gevestigd, aangezien ze dit jaar in diverse delen van ons land is gesignaleerd. Men vermoedt, dat ze van origine afkomstig is uit Brazilië en zich van daaruit, waarschijnlijk via de Verenigde Staten, over de gehele wereld heeft verspreid. In twee gevallen was het mogelijk na te gaan, waar de bewuste mieren vandaan kwamen. Vanuit de vakantieverblijven (campings), gelegen in Frankrijk en Italië nabij de kust van de Middellandse Zee, werden deze mieren mee naar ons land genomen. In de zomer werden bij één van de ons bekende objekten grote aantallen mieren in de tuin rondom de woning waargenomen, zelfs bij temperaturen van 8-10°C. De bestrijding ervan is problematisch, o.a. gezien de wisselende voorkeur voor bepaalde lokazen.

LITERATUUR

Busvine, J. R., 1966. *Insects and Hygiene*. Methuen & Co. Ltd., London.

Mallis, A., 1964. *Handbook of Pest Control*. Mac Nair-Dorland Company, New York.

Postbus 350, 6700 AJ Wageningen, the Netherlands.

BROEK, E. VAN DEN. DE LUIZEN (ANOPLURA EN MALLOPHAGA) VAN ZOOGDIEREN IN NEDERLAND. Wetenschappelijke Mededelingen van de K.N.N.V. no. 121, 32 p., 42 fig. — Prijs voor leden K.N.N.V. of N.E.V. f 3,50, voor niet-leden f 4,25.

Deze publicatie van de K.N.N.V. zal voor vele natuurliefhebbers in een behoefte voorzien. Weliswaar is het — mede door de bescherming — vaak moeilijk om parasieten van wilde zoogdieren in handen te krijgen, maar het is toch wel prettig dat men ze kan determineren wanneer dat al eens het geval is. Daarnaast moet men vooral ook denken aan huisdieren, cavia's en soms de mens zelf.

De schrijfster is een van de zeer weinige kenners van deze twee diergroepen. Zij heeft zich niet beperkt tot het geven van determineertabellen. De vele bijzonderheden over lichaamsbouw, leefwijze, veroorzaakte overlast, enz., maken er een prettig boekje van om te bezitten, zelfs bij gebrek aan luizen.

Al met al staan er zo'n 40 soorten in, verduidelijkt door 42 zeer goede afbeeldingen.

Te verkrijgen door storting van het bedrag op postgiro 13028 ten name van Bureau K.N.N.V., Hoogwoud, onder opgave van het gewenste. — G. L. van Eindhoven.